

Някъде по средата

Замислен с характеристики, близки до тези на 9-милиметровия parabellum за стрелба с пистолети със свободен затвор, този патрон така и не успя да „пробие“ сред полицаите и военните. В Италия се ражда на известен интерес при стрелба с оръжия 9x19 мм с геометрично заключване, с които може да достигне добри енергийни стойности.

■ © Edisport Editoriale
текст – Андреа Бонцани

Въпреки че 9-мм Ultra започва да се продава в Европа през 70-те години, производството му стартира още в далечната 1936 г. от немската оръжейна фирма на Gustav Genschow по поръчка на Luftwaffe. Тогава оръжейниците на Walther изработват специална версия на полуавтоматичния пистолет Pp. По всяка вероятност Luftwaffe е възнамерявала да въоръжи с тези пистолети пилотите на немските изстребители, тъй като пистолетите Luger и 9-милиметровите P 38 parabellum се оказали твърде тежки и обемисти. Командването на Luftwaffe се отказва от този проект само след няколко години, защото сметнало за излишно и скъпо струващо да въоръжава пилотите на изстребителите със специално предназначени за тях оръжие и муниции. Междувременно въпреки че 9 Ultra била експериментална мунициия, произвели я в доста големи количества – от порядъка на няколко стотин хиляди бройки. След победата над Третия райх руснаците, в ръцете на които попаднали редица проекти и експериментални разработки на немците, изкопирали тази мунициия почти на сто процента и я нарекли 9-мм Макаров. Те изменили леко дъното на патрона и калибъра на куршума, но запазили изцяло конструкцията му. Използваха тази мунициия в продължение на десетилетия за производство на пистолети „Макаров“ и Steckin. Не само немците, а и руснаците си даваха сметка, че тези патрони с убойна мощ малко по-ниска от тази на класическите 9 мм Luger са много подходящи за оръжия с обикновен свободен затвор. Производството им беше евтино, защото технологичният процес не е сложен и изисква малкобройна работна ръка. Мунициите се оказаха напълно подходящи за стрелба на къси и

Ръчно снаряжени патрони калибър 9 Ultra. От ляво надясно: с куршум Luger № 356632 от 100 грейна с връх с форма на пресечен конус; куршум Nei № 110356 от 110 грейна с връх с форма на леко закръглен в предната си част пресечен конус, като този детайл подобрява чувствително захранването. Следват куршум Focchi тип JHP от 90 грейна и куршум IGF от 38 грейна. Последният, поради своята лекота и барута, който изисква, трябва да се преснарядява със здрава ширмовка, естествено, тип taper и за предпочитане гилзата да не се разширява, след като бъде прекалибрирана. Всичко това е нужно, за да може гилзата да захваща по-добре самия куршум. В момента на запалване на заредения барут куршумът ще окаже по-голямо съпротивление, което на свой ред ще компенсира инерционното съпротивление на куршумите с по-голямо тегло.

Горе: пистолетът Benelli Mр 3, с който направих пробите, предмет на настоящата статия.

Вдясно: пистолетът Sig Sauer P230, специално конструиран за 9x18. Предлага се на пазара във версии 9 мм късо и 7.65 мм.

много къси разстояния. Ето защо тези патрони се произвеждаха в големи количества, като поръчките се изпълняваха за кратки срокове. Освен това не бяха и скъпи.

Преди време полицията на Западна Германия реши да приеме на въоръжение по-леки и лесни за употреба пистолети от използваните дотогава 9 parabellum. Затова специалистите извадиха от чекмеджетата проектната разработка на 9 Ultra и за пореден път стартираха производството на този патрон, а оръжейниците на Walther разработиха пистолет, наречен Pp Super.

За съжаление и това начинание не трая дълго. Само след няколко години немските полици се спряха окончателно на оръжието калибър 9 parabellum. Междувременно и Sig Sauer беше започнала да произвежда пистолет, стрелящ с мунициите 9 Ultra – P230. В края на цялата тази одисея се оказа, че двата пистолета – Pp Super и P230 – започнаха да се продават на „цивилния“ пазар, и то не само в Германия, а и в редица други европейски страни. Замислен като патрон за използване от силите на реда, той често фигурира в каталозите под името 9 Police. Навремето и италианската Focchi го произвеждаше под това име, а понастоящем е известен като мунция за колекционери от линията Old time.

Ограничен успех

Патронът 9 Ultra е чисто европейска мунция. За нея бяха произведени два пистолета, а именно Walther Pp Super и Sig Sauer P230, и двата със свободен затвор. Освен тях в Италия бяха произведени и други оръжия от този калибър, които обаче са за 9-мм parabellum, тоест с геометрично заключване или със забавител на затвора, като например Benelli B82, Mр 3 и Steyr Gb. За пробата на ръчно снаряжените от мен патрони използвах именно пистолет Mр 3. Доста си поиграх да ги снаряда с различни комбинации от барут и куршуми. Още отсега искам да предупредя, че трябва да внимавате, ако снаряждате с описаните от мен комбинации и после използвате мунициите за стрелба с пистолети със свободен затвор, защото 9 Ultra е предназначен да развива относително ниска кинетична енергия, но ако се използва за стрелба с пистолети с по-авангардни затвори, може да развие доста по-големи енергийни стойности.

Да започнем от гилзата. Официално тя е дълга 18,0 мм, но всъщност е 17,8 мм. Тя е тип rebated rimless, тоест диаметърът на дъното е малко по-малък от този на цилиндъра (респективно 9,3-9,4 мм и 9,7-9,8 мм). Допускам, че това е така, за да може да се използва и за къси 9-мм пистолети. При стрелба с такива пистолети характеристиките надвишават тези на стария американски патрон, разработен от John Moses Browning в далечната 1908 г. Фабрично

Дъното на гилзата, произведена от фирмата Hirtenberger за немската полиция. На него фигурират последните две цифри от датата на производство.

Фирмата Geco произведе (все по поръчка на немската полиция) версия на 9x18 за ръчно снаряждане (ляво). Характеризира се с 4 каналчета по гилзата и с никелово покритие на куршума, гилзата и детонатора (фалшив).

произведеният патрон калибър 9-мм със обикновено развива енергия равна на 23-26 kgm, докато фабрично произведеният 9 Ultra развива 31-32 kgm и стига до 35-36 kgm, когато е ръчно снаряжен. Цевта на Mр 3 е дълга 108,3 мм, а цевите на Pp Super и на Sig Sauer са дълги само 93 мм. Тази разлика в дължините, плюс особеностите на затвора на Benelli, са от значение, защото мунцията може да понесе

От ляво надясно: патрон 9 мм Ultra, следван от патрон 9 мм къс, 9 мм Макаров и 9 мм parabellum. Гилзата на 9 мм Ultra е mun rebated rimless, тоест диаметърът на дъното е по-малък от този на цилиндъра.

Патрон 9 ultra в униформа

Въпреки че търсенето на този калибър от страна на law enforcement се оказа под очакванията, 9-мм Ultra все пак се прояви, макар и за малко, като полицейска мунция. През 70-те години на 20 век силите на реда в Бавария приеха на въоръжение близо 2 хиляди пистолета Walther Pp Super, стрелящи с мунция 9x18. Това се превърна в нейното официално бойно кръщение. За целта фирмата Hirtenberger произведе няколко партиди патрони, на които гъна, освен търговските обозначения, фигурира и датата на производство (от 1981–1986 г.). От своя страна, фирмата Geco пусна на пазара няколко партиди патрони за ръчно пренаряждане. Куршумите и гилзите им бяха с хромово покритие, а по периферията на гилзите имаше четири каналчета под ъгъл 90°. Фирмата Sig също произведе няколко Vuga патрони за ръчно снаряждане, използвайки някои решения на фабрично произвежданите патрони Hirtenberger. Те са изцяло никелирани, нямат детонатор, но пак имат страничен отвор на самата гилза. Не бяха замислени за употреба от Военните или полиците, а за доставка в оръжейните магазини в комплект с пистолетите Sig P230.

Руджеро Петинели

доста по-високи стойности на налягането и да развие по-голяма скорост и кинетична енергия. Понастоящем този патрон се произвежда от Geco-RWS, от Hirtenberger и от Focchi (но само в колекционерската линия Old time). Производителите от RWS използват куршум от 95 грейна тип FMJ с типичния връх с форма на пресечен конус. Производителите от Hirtenberger използват куршум със същия профил с тегло 100 грейна. Шо се отнася до Focchi, патроните, които използвах за теста, бяха произведени преди няколко години и затова имаха куршум от 95 грейна, докато в каталога Old time на фирмата патронът фигурира с куршум от 100 грейна. При стрелба с Benelli мунициите показаха следните характеристики: Focchi развиха ско-

рост 312,1 м/сек и 30,6 kgm, Geco развяха скорост 323,1 м/сек и 32,8 kgm, а Hirtenberger показаха скорост от 316,0 м/сек и най-високата кинетична енергия – 33,2 kgm, благодарение на по-голямото тегло на куршума. Ще подчертая, че тези характеристики надвишават характеристиките на теоретично по-мощната мунициция на „Макаров“.

При ръчното снаряжаване на муницията 9x18 използвах куршум от 90 грейна тип JHP, произведен от Focchi, както и два различни куршума от сплав. Първият е произведен от Luman с тегло 100 грейна и с връх с форма на пресечен конус, а вторият е произведен от Nei с тегло 110 грейна и също с такава форма.

Разнообразих тези обичайно използвани куршуми с един произведен от IGF, с тегло 38 грейна, тип Hollow Base, изработен, както всички останали куршуми – чрез стругане с автоматичен струг на блокчето от специална месингова сплав.

БАРУТЪТ

Най-подходящи за муницията 9 мм Ultra са типове барут, които еднородно са признати за най-динамичните, използвани за снаряжаване на пистолетни муниции. Добри резултати могат да се получат и когато се използват видове барут с не толкова „буино“ поведение. Снаряждайки мунициите, използвах 10 различни вида, комбинирани с трите обичайно използвани куршума. Започнах с много динамичните Vectan Ba 10, Vihtavuori N310 и Dupont 700-X, после преминах на по-умерените Vihtavuori N320, Winchester 231, Baschieri Pefl 26, Cheddite Granular-S и Accurate arms № 2 и стигнах до Vihtavuori N340 и Vectan Ba 9. При снаряжаването на патрони с куршум IGF от 38 грейна, тъй като имах предвид, че може да се изтласква с много висока скорост, се спрях на три вида силно динамичен барут – Winchester 540, Vectan Sp 8 и Baschieri Pefl 28. С всичките типове барут, комбинирани с трите широко използвани куршума, се оказа лесно и съвсем не рисковано да се изравнят и дори надминат характеристиките на фабрично произведените муниции. Било с динамичните или с по-умерените типове барут, измерената кинетична енергия възлизаше на 36-37 kgm, а в някои случаи достигна

Гилза на 9 мм Ultra (втората отляво) редом с гилзата на 9 мм рага. Гилзите имат един и същ диаметър на цилиндриците. Разликата се състои в това, че 9 мм рага обикновено е с куршуми от 125 грейна, докато куршумът на фабрично произведения 9 мм Ultra никога не надвишава 100 грейна. Това е така, за да бъде по-лесно контролиран при стрелба, когато е зареден в пистолети със свободен затвор.

дори до 40 kgm. Това не са стандартните характеристики на 9 Ultra. Най-добре е този патрон да се използва съгласно замисъла си, а именно – да развива кинетична енергия, възлизаща на 30-33 kgm.

Той се контролира много лесно в рамките на проектните си показатели при стрелба с оръжия с свободен затвор. Патронът не трябва да се „форсира“, защото ако се надминат граничните стойности, става трудно управляем и неприятен за стрелба. Вече отбелязах, че граничните стойности могат да се надминат при ръчно снаряжените муниции само ако ще се стреля с пистолети с добре оразмерени затвори, например използваният от мен за пробата пистолет Вр 3, с който можем безпроблемно да достигнем и до 36-38 kgm. Освен нужния затвор Venelli има и подходящо тегло – 1.005 грама, докато пистолетът Sig Sauer тежи само 740 грама.

Не бива да се забравя и че всеки патрон има своите гранични стойности що се отнася до кинетичната енергия, която може да развие. Тези стойности са предопределени от структурата на гилзата и капацитета ѝ спрямо калибъра, а не толкова от характеристиките на оръжието, с което се стреля. С други думи, въпреки че Мр 3 може да стреля с патрони 9 parabellum, това не значи, че ръчно снаряженият патрон 9 Ultra трябва да стига до тези нива, защото капацитетът на неговата гилза е такъв, че лесно може да се получат високи налягания, а те могат да доведат до проблеми, особено там, където гилзата не намира пълна опора в стените на патронника.

Препоръчително е, въпреки че муницията е предназначена за пистолети като Мр 3 или други оръжия с друг тип затвор, патроните 9 Ultra да се снаряждат ръчно така, че обичайно използваните за него куршуми да не надвишават 32-34 kgm. Затова указах като „форсирани“ всички онези ръчно снаряжени от мен патрони, които надвишиха стойността, макар че по време на пробата те не ми създадоха никакви проблеми, нито пък са развили високи или опасни налягания.

А сега нека коментирам накратко куршумите IGF. Благодарение на много малкото си тегло и на това, че на практика е почти невъзможно да се

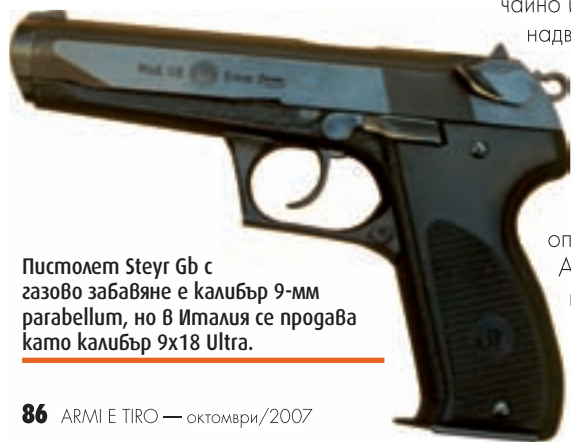
деформират, те могат да бъдат изтласквани с много висока скорост, при това без да се достигат опасни стойности на налягането. Така те достигат смайващи нива на кинетична енергия спрямо стандартните за този патрон. За целта е нужно да се снаряжда с големи дози много динамичен барут, за предпочитане много пътен ball-powder, така че почти да се напълни не само гилзата, но и обема в основата на куршума.

Както вече казах, при ръчното снаряжаване на патрони с куршум IGF от 38 грейна използвах три вида барут, а именно Vectan Sp 8, Winchester 540 и Baschieri Pefl 28 в дози от 10,0 до 12,5 грейна. Така успях да постигна скорости от 587 м/сек до цели 720 м/сек (с доза от 11,0 грейна Winchester 540), достатъчни за високата кинетична енергия – 65,3 kgm, а това определено е изключително постижение за патрон със средни характеристики като нашия 9 мм Ultra. Естествено, поради много ниското си тегло тези куршуми губят бързо голяма част от скоростта и енергията си още на няколко метра разстояние от цевта, но до 10-20 м те запазват достатъчни скорост и енергия, за да поразят целта с опустошителен за нея резултат. Тъй като нашият патрон 9 Ultra, както по-голямата част от оръжието и патроните за самозащита, трябва да се използва при стрелба от късо или много късо разстояние, куршумът IGF се оказва добро и ефективно средство да се подобрят неговите характеристики, удвоявайки на практика кинетичната енергия с всички произтичащи от това резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Фабрично снаряженият патрон 9 мм Ultra е не само най-съвременният, но и най-мощният патрон от този калибър, предназначен за стрелба с оръжие със свободен затвор, особено като се има пред вид факта, че късият 9 мм и 9 мм Макаров са патрони, чиято енергия е доста по-ниска.

Все пак и трите типа патрони са отличен избор за самозащита. Освен това те са много по-авторитетна и ефикасна алтернатива на доста анемичните, макар и по-разпространени патрони 7,65 Browning. И накрая, могат да се използват за стрелба с просто конструирани, но надеждни пистолети, които са (и това е едно от най-важните неща) по джоба на всеки.

Пистолет Steyr Gb с газово забавяне е калибър 9-мм parabellum, но в Италия се продава като калибър 9x18 Ultra.

■ Балистична таблица

Фабрични муниции

Марка	Тип куршум	Тегло на куршума (grs)	V ₀ (ft/sec)	V ₀ (m/sec)	Sd	E ₀ (kgm)
Rws Geco	FMJCN	95	1060	323,1	3,2	32,8
Hirtenberg	FMJ	100	1040	316,9	3,3	33,2
Fiocchi	FMJCN	95	1024	312,1	3,8	30,6

Ръчно снарядени муниции

Зареждане	Барут	Доза (grs)	Тип куршум	Тегло на куршума (grs)	V ₀ (ft/sec)	V ₀ (m/sec)	Sd	E ₀ (kgm)	Забележка
1.	Vectan Ba 10	3,3	Fiocchi JHP	90	1090	322,2	6,3	33,0	-
2.	Vectan Ba 10	2,7	Lyman 356632	100	989	301,4	4,4	30,0	-
3.	Vectan Ba 10	3,0	Lyman 356632	100	1057	322,2	1,9	34,3	-
4.	Vectan Ba 10	2,7	Nei 110356	110	978	298,2	3,0	32,3	-
5.	Vihtavuori N310	3,3	Fiocchi JHP	90	891	271,7	5,9	21,9	-
6.	Vihtavuori N310	3,7	Fiocchi JHP	90	1141	347,8	5,2	36,0	Максимална доза
7.	Vihtavuori N310	3,0	Lyman 356632	100	1013	308,9	7,6	31,5	-
8.	Vihtavuori N310	3,3	Lyman 356632	100	1077	328,3	3,9	35,6	Максимална доза
9.	Vihtavuori N310	3,0	Nei 110356	110	995	303,3	4,8	33,4	-
10.	Dupont 700-X	3,4	Fiocchi JHP	90	1103	336,1	3,8	33,6	-
11.	Dupont 700-X	2,7	Lyman 356632	100	964	293,8	3,6	28,5	-
12.	Dupont 700-X	3,0	Lyman 356632	100	1033	313,1	8,0	32,8	-
13.	Dupont 700-X	2,8	Nei 110356	110	920	280,4	3,5	28,6	-
14.	Dupont 700-X	3,0	Nei 110356	110	997	303,8	2,7	33,5	-
15.	Vihtavuori N320	3,6	Fiocchi JHP	90	1072	326,2	2,8	31,6	-
16.	Vihtavuori N320	3,3	Lyman 356632	100	1004	306,1	6,6	31,0	-
17.	Vihtavuori N320	3,6	Lyman 356632	100	1135	346,1	4,3	39,6	Максимална доза
18.	Vihtavuori N320	3,3	Nei 110356	110	993	302,3	5,2	33,3	-
19.	Winchester 231	3,6	Fiocchi JHP	90	1079	317,7	3,2	32,1	-
20.	Winchester 231	3,2	Lyman 356632	100	1024	312,1	3,6	32,2	-
21.	Winchester 231	3,6	Lyman 356632	100	1069	325,8	3,7	35,1	Максимална доза
22.	Winchester 231	3,2	Nei 110356	110	922	280,9	7,2	28,7	-
23.	Winchester 231	3,4	Nei 110356	110	989	301,4	3,5	33,0	-
24.	Baschieri Pefl 26	3,7	Fiocchi JHP	90	986	300,5	6,7	26,8	-
25.	Baschieri Pefl 26	4,1	Fiocchi JHP	90	1090	332,2	1,7	32,8	-
26.	Baschieri Pefl 26	3,3	Lyman 356632	100	963	293,5	6,7	28,5	-
27.	Baschieri Pefl 26	3,7	Lyman 356632	100	1086	330,9	6,0	36,2	Максимална доза
28.	Baschieri Pefl 26	3,3	Nei 110356	110	937	285,7	5,2	29,7	-
29.	Granular S	3,6	Fiocchi JHP	90	989	301,4	5,7	27,2	-
30.	Granular S	3,9	Fiocchi JHP	90	1079	328,8	5,7	32,2	-
31.	Granular S	3,3	Lyman 356632	100	1026	312,8	5,7	32,5	-
32.	Granular S	3,6	Lyman 356632	100	1092	333,0	3,8	36,7	Максимална доза
33.	Granular S	3,3	Nei 110356	110	1025	309,4	4,5	34,8	-
34.	Aa N° 2	3,9	Fiocchi JHP	90	1086	331,0	1,4	32,6	-
35.	Aa N° 2	3,6	Lyman 356632	100	994	303,1	4,2	30,4	-
36.	Aa N° 2	3,9	Lyman 356632	100	1103	336,3	2,0	37,4	Максимална доза
37.	Aa N° 2	3,4	Nei 110356	110	984	300,0	2,6	32,7	-
38.	Vihtavuori N340	4,4	Fiocchi JHP	90	824	251,2	9,7	18,7	-
39.	Vihtavuori N340	5,0	Fiocchi JHP	90	1094	333,5	5,7	32,2	-
40.	Vihtavuori N340	3,5	Lyman 356632	100	949	289,2	9,2	27,7	-
41.	Vihtavuori N340	4,2	Lyman 356632	100	1084	330,3	5,0	36,1	-
42.	Vihtavuori N340	3,5	Nei 110356	110	857	261,3	9,7	24,8	-
43.	Vihtavuori N340	3,9	Nei 110356	110	992	302,3	2,8	33,2	-
44.	Vectan Ba 9	4,5	Fiocchi JHP	90	988	301,3	9,5	27,0	-
45.	Vectan Ba 9	4,9	Fiocchi JHP	90	1019	310,5	9,2	28,7	-
46.	Vectan Ba 9	3,7	Lyman 356632	100	949	289,2	9,2	27,7	-
47.	Vectan Ba 9	4,3	Lyman 356632	100	1069	325,8	3,9	35,0	-
48.	Vectan Ba 9	3,7	Nei 110356	110	746	227,4	9,0	18,8	-
49.	Vectan Ba 9	4,1	Nei 110356	110	989	301,4	4,5	33,0	-
50.	Winchester 540	10,0	IGF	38	2100	640,1	8,7	57,3	Компресия
51.	Winchester 540	11,0	IGF	38	2365	720,9	8,3	65,3	Компресия
52.	Vectan Sp 8	11,5	IGF	38	2215	675,2	3,6	57,3	Компресия
53.	Vectan Sp 8	12,5	IGF	38	2269	691,6	2,0	60,1	Компресия
54.	Baschieri Pefl 28	10,0	IGF	38	1928	587,8	6,7	43,4	Компресия
55.	Baschieri Pefl 28	11,0	IGF	38	2070	630,8	7,4	50,0	Компресия

Забележки: скоростите са измерени на около 2 метра разстояние от дулото на пистолет Venelli модел Mr 3. Както винаги, препоръчвам патронът да не се снаряждава с максимални дози, дори и да не са указани като такива. Тази ми препоръка е още по-основателна в конкретния случай, предвид спецификата на използваното оръжие. Не бива да забравяме, че почти всички продавани на пазара пистолети от този

калибър имат добре оразмерени механични части и подвижен затвор. Ето защо при стрелба с такива пистолети патроните, надвишаващи 32-34 kgm кинетична енергия и снарядени с обичайно използваните в този случай куршуми, трудно се управляват и е неприятно да се стреля с тях. Горното се отнася и за ръчно снаряжените патрони с куршуми IGF. От пробваните от мен дози препоръчвам да се използва само

първата, която разви висока кинетична енергия и не образува никакви завишени налягания. И накрая, що се отнася до данните за ръчно снаряжените патрони, имайте предвид, че поради неочакваната форма на върха на куршумите IGF те не винаги гарантират правилното захранване. Ето защо, преди да ги използвате, трябва лично да се уверите дали този детайл няма да създава проблеми.